

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

249104

บัญชีที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคอาหารของผู้สูงอายุ
ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

อมรรัตน์ ปุบแทน

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (สหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน)
ปีการศึกษา 2553

600253460

ห้องสมุดงานวิจัย สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ
ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

อมรรัตน์ ปุຍงาม

วิทยานิพนธ์เสนอต่อมหาวิทยาลัยรามคำแหง
เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (คหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน)
ปีการศึกษา 2553
ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยรามคำแหง

FACTORS INFLUENCING FOOD CONSUMPTION BEHAVIORS OF
THE ELDERLY IN BAN SING SUBDISTRICT, POTHARAM
DISTRICT, RATCHABURI PROVINCE

AMONRAT PUINGAM

A THESIS PRESENTED TO RAMKHAMHAENG UNIVERSITY
IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
(HOME ECONOMICS FOR COMMUNITY DEVELOPMENT)

2010

COPYRIGHTED BY RAMKHAMHAENG UNIVERSITY

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์   ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ
ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ชื่อผู้เขียน   นางสาวอมรรัตน์ ปุຍงาม

สาขาวิชา   คหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

รองศาสตราจารย์อนุกุล พลศิริ

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์ ดร. วันดี ไทยพานิช

รองศาสตราจารย์จารี ทองคำลิ่ง

มหาวิทยาลัยรามคำแหงอนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิมล พุทธิพิธ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

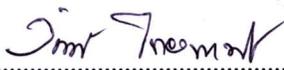
ประธานกรรมการ

(รองศาสตราจารย์อบเชย วงศ์ทอง)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์อนุกุล พลศิริ)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร. วันดี ไทยพานิช)

กรรมการ

(รองศาสตราจารย์จารี ทองคำลิ่ง)

บทคัดย่อ

249104

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ
ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
ชื่อผู้เขียน นางสาวอมรรัตน์ ปุยงาม
ชื่อปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน
ปีการศึกษา 2553

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

1. รองศาสตราจารย์อนุกุล พลศิริ ประธานกรรมการ
2. รองศาสตราจารย์ ดร. วันดี ไทยพานิช
3. รองศาสตราจารย์จารี ทองคำสิง

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสถานภาพส่วนบุคคล ลักษณะของครอบครัว และภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (2) ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี (3) เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ลักษณะของครอบครัว และภาวะสุขภาพ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้สูงอายุชายและหญิง ตำบลบ้านสิงห์ อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวนทั้งสิ้น 250 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.7328 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ โดยการทดสอบค่าที (t test) แบบ independent และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ้ (Scheffé) กำหนดนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิจัยพบว่า

243104

1. ผู้สูงอายุส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 75.6) มีอายุอยู่ในช่วง 71 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 41.6) สำเร็จการศึกษาประถมศึกษาหรือเทียบเท่า (ร้อยละ 54.4) ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ (ร้อยละ 68.4) มีรายได้อยู่ในช่วง 3,001-6,000 บาท (ร้อยละ 52.4) ส่วนใหญ่ยังคงใช้ชีวิตอยู่กับคู่ (ร้อยละ 83.6) ส่วนใหญ่อยู่กับคู่สมรสและบุตร (ร้อยละ 78.0) มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 4-6 คน (ร้อยละ 77.6) ส่วนใหญ่มีการดูแลผู้สูงอายุในระดับดี (ร้อยละ 54.0) มีสัมพันธภาพในครอบครัวในระดับดี (ร้อยละ 89.6) ส่วนใหญ่มีสุขภาพกายในระดับดีมาก (ร้อยละ 51.2) และสุขภาพจิตในระดับดี (ร้อยละ 57.2)

2. พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุตามอาหารหลัก 5 หมู่ในภาพรวมอยู่ในระดับดี และมีพฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เป็นบริโภคนิสัยในภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ พบว่า ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส ลักษณะการอยู่อาศัยของครอบครัว ขนาดของครอบครัว การดูแลผู้สูงอายุของครอบครัว สุขภาพกายและสุขภาพจิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน เพศ อายุ และสัมพันธภาพในครอบครัว ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ

Using the purposive sampling technique, the researcher selected a sample population consisting of 250 male and female elderly residents of Ban Sing subdistrict, Photharam district, Ratchaburi province. The instrument of research was a questionnaire couched at the level of reliability of 0.7328.

Using techniques of descriptive statistics, the researcher analyzed the data obtained in terms of frequency, percentage, mean and standard deviation. In drawing comparisons in respect to the food consumption behaviors of the elderly subjects under study, the researcher applied the techniques of independent *t*-test and one-way analysis of variance (ANOVA). In order to make pair comparisons, the researcher utilized Scheffé's method. The results of statistical analysis and comparison were found to hold at the statistically significant level of .05.

Findings are as follows:

1. Of the elderly subjects of investigation, more than three quarters were females (75.6 percent). The mean for age was 71 years old at a frequency rate of 41.6 percent. The educational level for more than half of the subjects was elementary school or its equivalent (54.4 percent). More than two-thirds had an occupation (68.4 percent). More than half had a monthly income between 3,001 and 6,000 baht (52.4 percent). A large majority still lived with spouses (83.6 percent) with more than three quarters living with both spouse and children (78.0 percent). The family members tended to range from four to six members (77.6 percent). More than half received care at a good level (54.0 percent). Familial relationships were largely at a good level

(89.6 percent) with more than half enjoying very good physical health (51.2 percent) and even more enjoying good mental health (57.2 percent).

2. The researcher found that the food consumption behaviors of the elderly under investigation by reference to the five main categories of food were overall at a good level. Normal or habitual food consumption behaviors were also overall found at a very good level.

3. The researcher further determined that the factors of educational level, occupation, income, marital status, the physical health, and the mental health of those under study in addition to the characteristics of living in a family, family size and family care giving influenced the food consumption behaviors of the elderly under consideration at the statistically significant level of .05. However, the factors of gender, age, and familial relationship did not influence the food consumption behaviors of the elderly under study in this investigation.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยความรู้ความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ อนุกุล พลศิริ ซึ่งเป็นประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รองศาสตราจารย์ ดร. วันดี ไทพานิช รองศาสตราจารย์จารี ทองคำสิงห์ ที่กรุณาเป็นคณะกรรมการสอบที่กรุณา ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะที่มีคุณค่า และตรวจแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำวิจัย เป็นอย่างดี ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ออบเชย วงศ์ทอง ที่กรุณาร่วมเป็น คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณ คณะผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญสาขาวิชาต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สมศรี เพชรโชติ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชนกนาถ ชูพยัคฆ์ รองศาสตราจารย์กัญญา ธัญมันทา รองศาสตราจารย์ ดร. ทศนีย์ ลิ้มสุวรรณ

ขอกราบขอบพระคุณหัวหน้าศูนย์อนามัยผู้สูงอายุ เขต 1 และเขต 2 และเจ้าหน้าที่ ศูนย์อนามัย ผู้นำท้องถิ่น และผู้สูงอายุ ตำบลบ้านสิงห์ ที่กรุณาสันับสนุนร่วมมือ และอำนวยความสะดวก ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา และเพื่อนนักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชา คหกรรมศาสตร์เพื่อพัฒนาชุมชน รุ่นที่ 10 ทุกคนที่ให้กำลังใจ ช่วยเหลือ และสนับสนุน การจัดทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี

ความดีส่วนใดอันเกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบให้บิดา มารดา ผู้ให้ความรัก ความอบอุ่น และการอบรมสั่งสอนมาตลอดชีวิต ก่อให้เกิดแรงบันดาลใจ เกี่ยวกับผู้สูงอายุมาจนปัจจุบันนี้

อมรรัตน์ ปุยงาม

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(4)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(6)
กิตติกรรมประกาศ.....	(9)
สารบัญตาราง	(13)
สารบัญภาพประกอบ.....	(16)
บทที่	
1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
สมมติฐานของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย.....	3
นิยามศัพท์เฉพาะ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	8
ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้สูงอายุ.....	9
ทฤษฎีเกี่ยวกับผู้สูงอายุ	13
ปัญหาและความต้องการของผู้สูงอายุ.....	17
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ.....	20
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบริโภคนิสัยของมนุษย์.....	37
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ.....	40
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
กรอบแนวความคิดในการวิจัย.....	51

บทที่	หน้า
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	52
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	52
การสุ่มตัวอย่าง	53
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
วิธีสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	55
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
สถิติที่ใช้ในการวิจัย.....	61
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	63
ตอนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคลของผู้สูงอายุ	63
ตอนที่ 2 ลักษณะของครอบครัวผู้สูงอายุ.....	66
ตอนที่ 3 ภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ.....	70
ตอนที่ 4 พฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ.....	75
ตอนที่ 5 เปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ลักษณะของครอบครัว และภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ	82
5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	94
สรุปผลการวิจัย	95
อภิปรายผล	98
ข้อเสนอแนะ	107
ภาคผนวก	
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ.....	109
ข ค่า IOC รายชื่อคำถามของพฤติกรรมการบริโภคอาหาร	111
ค คำอำนาจจำแนกรายชื่อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ด้านพฤติกรรมการบริโภคอาหาร	115

ภาคผนวก	หน้า
ง แบบสอบถาม	118
บรรณานุกรม	135
ประวัติผู้เขียน	142

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล.....	64
2 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามการดูแลของครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัวโดยรวม.....	66
3 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐานของผู้สูงอายุ จำแนกตามการดูแลผู้สูงอายุของครอบครัวเป็นรายข้อ	67
4 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐานของผู้สูงอายุ จำแนกตามสัมพันธภาพ ในครอบครัวเป็นรายข้อ.....	68
5 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามสุขภาพกายโดยรวม	70
6 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐานของผู้สูงอายุ จำแนกตามสุขภาพกายเป็นรายข้อ	71
7 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามสุขภาพจิตโดยรวม.....	72
8 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐานของผู้สูงอายุ จำแนกตามสุขภาพจิตเป็นรายข้อ.....	73
9 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ด้านอาหารหลัก 5 หมู่และด้านบริโภคนิสัยโดยรวม.....	75
10 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ด้านอาหารหลัก 5 หมู่โดยรวม.....	76
11 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐานของผู้สูงอายุ จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านอาหารหลัก 5 หมู่ เป็นรายข้อ	77
12 จำนวนและร้อยละของผู้สูงอายุ จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ด้านบริโภคนิสัย โดยรวม	79

ตาราง	หน้า
13 จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้สูงอายุ จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านบริโภคนิสัยเป็นรายข้อ.....	80
14 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามเพศ.....	83
15 ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับการศึกษา	84
16 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามอาชีพ.....	84
17 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามสถานภาพสมรส.....	85
18 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามขนาดครอบครัว.....	86
19 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามด้านการดูแลผู้สูงอายุของครอบครัว	87
20 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามด้านสัมพันธภาพในครอบครัว	87
21 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามสุขภาพกาย.....	88
22 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามสุขภาพจิต	89
23 ผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนของพฤติกรรมการบริโภคอาหาร ของผู้สูงอายุ จำแนกตามอายุ	89
24 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้.....	90

ตาราง	หน้า
25 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านบริโภคนิสัย ของผู้สูงอายุ จำแนกตามรายได้	91
26 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัยของครอบครัว	92
27 การเปรียบเทียบระดับพฤติกรรมการบริโภคอาหารด้านบริโภคนิสัย ของผู้สูงอายุ จำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัยของครอบครัว	93
28 ค่าความตรงเชิงเนื้อหา (IOC)	112
29 ค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบสอบถามด้านพฤติกรรมการบริโภค อาหาร	116

สารบัญภาพประกอบ

ภาพ	หน้า
1 กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการศึกษา	51